

Een triest einde dat ons leert als erfgoedvereniging op onze hoede te zijn, want het is niet omdat iets beschermd is als monument dat het ook daadwerkelijk zal gerestaureerd en bewaard worden. De goede verstaander ziet hierin een verwijzing naar de Boelwerfkraan waarover later meer.

Op de valreep vernamen we dat er van de Paster Pype nog 2 maquettes zijn bewaard gebleven in het MAS in Antwerpen. Ook in Oostende zou er nog een maquette bestaan.

Speciale dank aan Alex Quienen, Geert Geysen, vzw Tolerant, scheepvaartmuseum Baasrode en de firma 'Van Heyghen Recycling' die het praktisch mogelijk maakten om enkele zaken van de Paster Pype te recupereren en te bewaren.

Een laatste blik op achtersteven van de Paster Pype, reeds voor de helft gesloopt. Uiterst rechts zie je ook nog een restant van de brug van de Zeearend onder de sloopschaar.

Lieven Muësen

Bronnen artikel: Boelwerfarchief gemeente Temse, Belgische Marine, Nieuwsblad, 'Paster Pype, het relaas van een verloren schip' van Urbain Ureel. (uit: Loodsen sport vereniging Oostende, 2005)

Maar wie was die Paster Pype?

Enkele jaren geleden wist ik de hand te leggen op een exemplaar van het weekblad *Ons Volk ontwaakt*. Niet de titel van het tijdschrift boeide me - verre van, ik was al lang klaarwakker - maar wel het feit dat ik in deze aflevering afbeeldingen vond van marionetten uit de normaalschool van Sint-Niklaas... Toen ik vorig jaar het boekje nog eens toevallig ter hand nam, was mijn verbazing niet gering wanneer ik, net voor de tekst over het poppenspel, een uitgebreid artikel vond over Hendrik 'Paster' Pype. Was dat niet de naam van dat schip dat volgens een recent tv-programma in Oostende lag te wachten op restauratie? Was dat ook niet de naam van het schip waarover ik kort geleden nog een Middelkerkse vishandelaar had horen zeggen dat men het scheepswrak zo lang had laten liggen dat het nu rijp was voor de sloop?

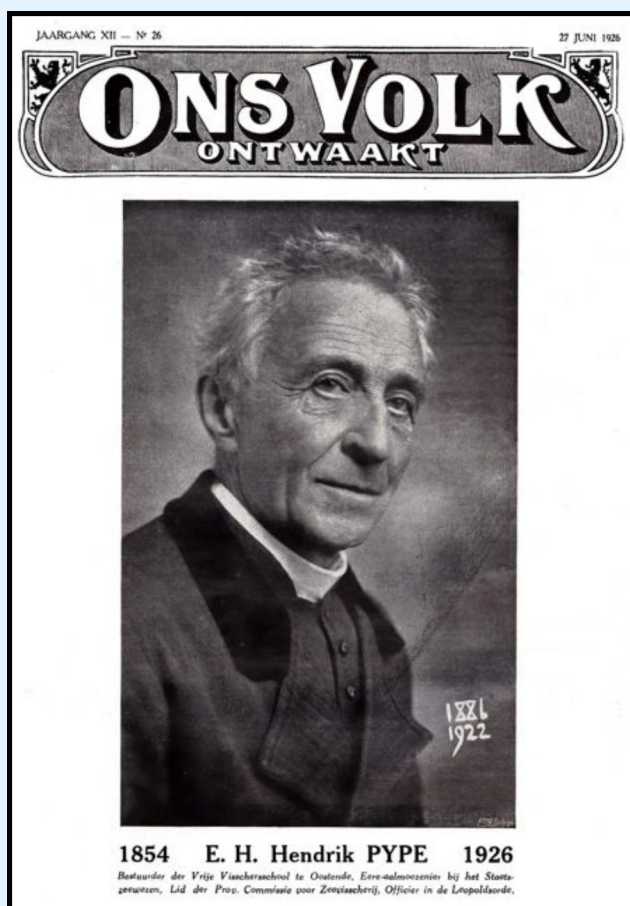
'Menhère Herrie' zoals hij door de Oostendse vissersgemeenschap genoemd werd, stierf op 3 juni 1926, kort na een bezoek aan Lourdes, waarvan hij - een mens maakt van alles mee - ernstig ziek terugkeerde.

Tweeënzeventig jaar eerder werd Hendrik Frederik op 12 januari 1854 geboren te Terhand-Geluwe als het tweede kind van het landbouwersgezin Pype. Na de gemeenteschool trok hij naar het College van Menen en later naar het Klein Seminarie te Roeselare waar hij filosofie studeerde. Na vier jaar theologische studies aan het Grootseminarie te Brugge werd hij in 1879 tot priester gewijd.

Na 5 jaar als leraar aan het College van Nieuwpoort, werd hij in 1884 onderpastoor van Sint Petrus en Paulus in Oostende. Hij werd er de vriend van de gehele vissersbevolking. Al vlug zag hij er hoe twaalf-, dertienjarige jongens zonder enige voorbereiding mee op visvangst moesten. Hij bemerkte de schrijnende armoë onder de vissersbevolking en hoe zij vaak hun *paaie* (procent van de opbrengst) moesten derven, omdat ze na veertien dagen op zee met magere vangst terugkeerden.

In 1886 werd hij aalmoezenier ter zee op twee visserijwachtschepen en dat gedurende vijf maanden in 't jaar. Daarbij was hij telkens een maand op zee ofwel op het stoomschip *Aviso Ville d'Anvers* dat de winterdienst deed of op het zeilschip *Ville d'Ostende*, dat in de zomer werd ingezet. Na de wapenstilstand werden deze schepen vervangen door de *Zinnia* die eigenlijk als oorlogskruiser was gebouwd. Deze wachtschepen moesten toezicht uitoefenen op de visserij, geschillen onder de vissers vereffenen en hulp en levensmiddelen verschaffen in geval van nood.

(Vervolg P5)

Aalmoezenier Pype, die zich door zijn honger naar kennis al snel ontpopte tot een flink bevaren zeeman, werd aan boord snel ieders vriend en de vertrouwensman van de vissers. " 'k Bringen julder een bezoek", sprak hij toen hij aan boord ging van de vissersboten en met de bemanning praatte over hun werk, leven, geluk en ongeluk. Zo kreeg hij ook beter inzicht in hun sociale toestand en zag vlug wat er ontbrak en wat verbeterd kon worden. Hij zou deze functie 36 jaar uitoefenen.

In 1887 toen Engelse (stoom)treilers in de Oostendse vismijn 'de Cirk' hun goedkopere vis kwamen mijnen, kwamen de plaatselijke vissers in opstand tegen de dalende prijzen door het plotse overaanbod aan vis.

Het kwam tot bitsige rellen tussen vissers en leden van de inderhaast opgeroepen en ongeoefende Burgerwacht, waarbij drie doden en meerdere gekwetsten vielen. Koning Leopold II, die op dat moment te Oostende verbleef, ontvluchtte in allerijl de stad. Het leger streek neer om de orde te handhaven. De opstand luwde pas wanneer de Britse sloepen besloten hun vis in Engeland te verkopen.

Het was Paster Pype - de Daens van de vissers - die in deze periode trachtte te bemiddelen en achteraf zorgde voor een steunfonds voor de weduwen en wezen van de neergeschoten vissers.

Ook startte hij in die jaren en in samenwerking met de Broeders van Liefde, de Vrije Vissersschool St.-Andreas waar duizenden 'visschers-jongens' hun opleiding zouden krijgen in alles wat zeevaart en visserij betrof. Later volgde nog de oprichting van een naai- en kookschool voor de vissersmeisjes met behulp van de Zusters van de H. Vincentius. Ook gaf hij Oostende in die periode een scheepvaartmuseum. Om de vissers ook in hun vrije tijd te verenigen stichtte hij de Vrije Vissersgilde 't Zal wel gaan. Ook hier was men getuige van de sociale inzet van Paster Pype. De gilde omvatte een kas tegen ongelukken op zee, een spaarkas en een pensioenkas.

Pype was ook de man die met kennis van zaken de verbetering van de arbeidsomstandigheden van de zeelui nastreefde. In de schoot van de Provinciale Commissie voor de Zeevisserij stelde hij tal van veiligheidsmaatregelen voor die geleidelijk hun ingang vonden in het zeevissersbedrijf.

En nog hield de begeesting van deze man niet op. Geïnteresseerd in alles wat de visserij aanbelangde, bestudeerde hij het reilen en zeilen van vreemde vissershavens ten bate van de Vlaamse vissers. Als wetenschapper observeerde hij het leven onder water om de vissers de kans te geven op een betere vangst. De meeste van zijn bevindingen stelde hij ook te boek, steeds in functie van de varende bevolking.

In 1897 werd er zelfs besloten een schoolschip voor de visserij uit te rusten en in 1905 keerde hij na een bezoek aan Denemarken terug met een scheepsmotor die hij ten behoeve van de *layers* (vissers-leerjongens) opstelde in zijn school (De *petrolmotor* van Paster Pype verhuisde in 1965 naar het Scheepvaartmuseum van Antwerpen).

In 1922 werd Paster Pype op rust gesteld. Vier jaar later kwam hij te sterven. Toen "hij gevoelde dat God hem binnen enkele uren zou roepen, was nog z'n woord: «n'en goën dag aan de visschers».

Dinsdagmorgen 8 juni 1926 werd E.H. Pype, de Vader der Visschers, ten grave gedragen.
(Vervolg P6)

“Midden de deelname van minister, overheden, geestelijken, officieren, cadetten, en een onafzienbare menigte uit allen stand en ambt, bleef hij omringd van degenen die hij het meest had bemind: z'n visschers. In dichte schaar stonden ze rond de lijkbaar: geen lijkwagen hadden ze toegelaten, maar op hun schouders zouden ze hem dragen naar z'n laatste rustplaats; op hun schouders hem die hen allen z'n levenlang in z'n hert had gedragen.”

Stoere vissers, die niets ter wereld vreesden en de gevaren der stormende zee tartten, zag men wenen als kinderen.

Paster Pype... plots is zijn naam een begrip geworden, een symbool van maatschappelijk engagement. Nog jaarlijks wordt er op zijn sterfdatum hulde gebracht aan het graf van deze sociale reus. Maar wat vermag het verhaal van een mens tegen een geschiedenis die steeds meer door onredelijke winsten of een falende administratie gedicteerd wordt? Van de op Boelwerf gebouwde Paster Pype rest enkel nog de verroeste scheepsnaam, alsof het verhaal van deze bakken van maatschappelijke inzet steeds meer gelijkenissen vertoont met het relaas van de sociale strijd ooit op Boelwerf geleverd en wat er slechts overbleef van Temses grootste trots.

Ik vouw het tijdschrift toe en denk bij mezelf dat het hoog tijd wordt dat Ons Volk ontwaakt. Zullen we alles wat ons dierbaar is dan zomaar laten wegglijpen?

Marc Hauman, zondag 23 oktober 2011, opgedragen aan J. de Staelen

Bronnen artikel: "Ons Volk ontwaakt" Jaargang XII, nr 26 - 17 juni 1926 en diverse internetbronnen

Panelgesprek Scheepsbouwers Vertellen

Op stoapel te gast bij Tolerant:
Weekend op de Helling - Rupelmonde - CNR-loods - 11 september 2011

Welkomstwoord door Franke Lok

CNR - De letters die eertijds stonden voor Chantier Naval de Rupelmonde (°1913) hebben een nieuwe aanvulling gevonden in Centrum Nautisch Rupelmonde. Dit vertrouwd klinkende initiaalwoord bestaat in 2013 dus 100 jaar. En dat zal worden gevierd!

Maar van Frankrijk tot in Vlissingen lagen er heel veel werven. De oorspronkelijk kleine houten vissersscheepjes werden binnenvaartschepen en uiteindelijk ook machtige zeeschepen. Vandaag willen we de duizenden mensen herinneren die hier op tientallen werven hebben gewerkt: getuigenissen daarvan, een moment van herinneringen ván en aan die scheepsbouwers van vroeger.

Historische schets door Lieven Muësen

Welkomstwoord van Franke Lok op het panelgesprek tijdens Weekend op de Helling, 11 sept 2011

Vroeger waren er heel veel scheepswerven langsheen de Scheldeboorden, elk dorp had wel zijn eigen werf. Hoboken, Hemiksem, Boom, Rupelmonde, Steendorp, Temse, Tielrode, Baasrode. Enerzijds waren er de hele grote industriële werven, de zeescheepswerven zoals Cockerill in Hoboken en Boelwerf in Temse, die zich op de zeescheepsbouw richtten. Anderzijds waren er ook de kleinere werven met een eerder familiaal karakter zoals Van Praet-Van Damme in Baasrode, een grote werf voor zijn tijd (19de eeuw), en natuurlijk de CNR hier in Rupelmonde. Alle

werven hadden sowieso een grote impact op het dorpsleven en zorgden voor welvaart en werkgelegenheid.

Van dat roemrijk verleden rest er in onze contreien helaas enkel nog de scheepsherstelling. Die van de Nieuwe Scheldewerven hier in Rupelmonde is daarvan de bekendste. Gelukkig hebben we vrij recent het ontstaan gekend van erfgoedsites en musea zoals in Baasrode, Mariekerke en Boom maar natuurlijk ook hier in Rupelmonde met Tolerant, gevestigd op de gronden van de voormalige CNR-werf. (Vervolg P7)